

РЕЗОЛЮЦІЯ
за результатами проведення
Міжнародного науково-практичного онлайн-семінару
«Діяльність державних органів в умовах воєнного стану»

29 квітня 2022 року відбувся Міжнародний науково-практичний онлайн-семінар «Діяльність державних органів в умовах воєнного стану», організований та проведений Донецьким державним університетом внутрішніх справ.

Мета науково-практичного онлайн-семінару – обговорення актуальних питань забезпечення публічної безпеки і порядку в умовах воєнного стану; проблемних питань застосування кримінального та адміністративного законодавства в умовах воєнного стану; реалізації прав людини у діяльності правоохоронних органів в умовах воєнного стану; застосування трудового законодавства під час дії правового режиму воєнного стану; проблеми законодавчого регулювання військових формувань та територіальної оборони.

На онлайн-семінар було надіслано близько 210 доповідей з різних регіонів України, а також із Республіки Польщі; Федеративної Республіки Німеччини; Королівства Іспанії; Литовської Республіки.

На пленарному засіданні, практичному та дискусійному модулях виступили представники закладів освіти і наукових установ, правоохоронних органів: Департаменту освіти, науки та спорту МВС України; Регіонального представництва КМЄС в Маріуполі; Центру українсько-європейського наукового співробітництва; Інгулецького районного суду міста Кривого Рогу Дніпропетровської області; університету Миколаса Ромериса; Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ; Львівського державного університету внутрішніх справ; Національної академії внутрішніх справ; Одеського державного університету внутрішніх справ; Харківського національного університету внутрішніх справ; Академії адвокатури України; Правобережного Київського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги; Інституту законодавства Верховної Ради України; Департаменту моніторингу дотримання прав людини Міністерства внутрішніх справ України; Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва ім. академіка Ф.Г. Бурчака НАПрН України; Державної установи «Інститут економіко-правових досліджень ім. В.К. Мамутова Національної академії наук України»; Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого; Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка; громадської організації Донбаські ворота; громадської організації «Український інститут кризового менеджменту та розв'язання конфліктів» тощо.

За результатами обговорення доповідей учасниками Міжнародного науково-практичного онлайн-семінару вирішили:

1. Висловили окремі аспекти щодо криміналістичних особливостей досудового розслідування в умовах воєнного стану, функціонування поліції, органів прокуратури та суду.

2. Відзначили позитивні результати діяльності державних центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги в умовах воєнного стану.

3. Особливості розслідування торгівлі людьми та специфіки розподілу предмету відання суб'єктів, що ведуть кримінальний процес в умовах воєнного стану.

4. Надано пропозиції щодо доопрацювання окремих аспектів врегулювання практичної діяльності органів досудового розслідування, прокуратури та суду, а також питання поліпшення доступу громадян до послуг державних центрів з надання правової допомоги.

5. Запропоновано розширити межі викладання практики Європейського суду з прав людини в умовах воєнного стану у навчальному процесі.

6. Вчинення адміністративного правопорушення в умовах воєнного стану відносяться до інших надзвичайних обставин в розумінні п. 5 ч. 1 ст. 35 КУпАП. Хоча ця обставина прямо і не визначено у нормі права, як обставина, що обтяжує адміністративну відповідальність, проте, під час обговорення на пленарному засіданні семінару було зазначено, що повинна визнаватися такою. З огляду на це, вкрай важливо звернути увагу правозастосовувачів, які документують і в подальшому розглядають справи адміністративні правопорушення на необхідність її врахування при з'ясуванні характеру вини правопорушника, особливо це стосується справ про адміністративні правопорушення, що посягають на громадський порядок і громадську безпеку, на встановлений порядок управління та військових адміністративних правопорушень. В подальшому, з метою уникнення протиріч в правозастосовній практиці вбачаємо за доцільне викладення п. 5 ч. 1. ст. 35 КУпАП у новій редакції: «вчинення правопорушення в умовах воєнного або надзвичайного стану, інших надзвичайних ситуацій».

7. Відповідно до п.10 Постанови Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2021 р. № 1447 підготовка членів добровольчих формувань здійснюється із залученням місцевих держадміністрацій та органів місцевого самоврядування, інструкторська-викладацького складу військових частин (підрозділів), навчальних центрів, вищих військових навчальних закладів Збройних Сил, сил оборони та волонтерських організацій. Однак, під час пленарного засідання була висловлена думка, що в цей пункт вищезазначеної Постанови необхідно внести зміни, а саме викласти її в такій редакції: «підготовка членів добровольчих формувань здійснюється із залученням місцевих держадміністрацій та органів місцевого самоврядування, інструкторська-викладацького складу військових частин (підрозділів), навчальних центрів, вищих військових навчальних закладів Збройних Сил,

сил оборони, волонтерських організацій та закладів освіти зі специфічними умовами навчання».

8. Правовий статус членів добровольчих формувань територіальних громад має подвійний характер і об'єднує у собі риси правового статусу члена громадського формування (найближчою аналогією є правовий статус членів громадських формувань з охорони громадського порядку і державного кордону) і елементи правового статусу військовослужбовців Збройних Сил України.

9. Ураховуючи ситуацію, яка мала місце з 24 по 28 лютого поточного року на окремих ділянках дорожньої мережи України, доцільно розробити методичні рекомендації щодо планування евакуаційних заходів на дорогах загального користування, визначити форми організації взаємодії Національної поліції та органів місцевої влади щодо участі у евакуаційних заходах. Доцільно внести доповнення у ряд нормативних актів, які регулюють структуру органів управління патрульної поліції, порядок взаємодії органів і підрозділів Національної поліції щодо планування та проведення евакуаційних заходів.

10. Доцільно законодавчо закріпити й повноваження поліції стосовно участі у проведенні евакуації населення при виникненні загроз його життю або здоров'ю, а також евакуації матеріальних і культурних цінностей, якщо виникає загроза їх пошкодження або знищення. Врахування наведених пропозицій сприятиме досягненню правової визначеності у відносинах за участю органів (підрозділів) Національної поліції під час воєнного стану, від діяльності яких значною мірою залежить усунення наявних загроз для публічної безпеки і порядку в умовах протидії військовій агресії.

11. Під час пленарного засідання було зазначено, що проблеми забезпечення публічної безпеки актуалізуються у зв'язку з виникненням воєнних загроз, а також загроз пов'язаних кібербезпекою. Також було встановлено, що в Україні існують механізми забезпечення публічної безпеки, однак всі механізми потребують уточнення та оновлення з урахуванням змін, які відбулися в умовах воєнних дій. Рольовий аспект публічної безпеки актуалізується в умовах війни та повинен забезпечити вирішення проблем, що з'явилися в такому середовищі для громадянського суспільства.

12. Ключова особливість регулювання трудових правовідносин в умовах воєнного стану є часткове обмеження прав працівників та суттєве розширення прав роботодавців. Окрім того, регулювання трудових правовідносин під час дії воєнного стану є складним процесом, оскільки в цей період дуже важливо знайти баланс між інтересами держави, а також кожного окремого працівника. Адже з одного боку, населення та бізнес має працювати на те, щоб держава перемогла, для чого необхідна велика кількість ресурсів, а з іншої сторони необхідно зробити так, щоб частина населення, яка працює задля перемоги, не перейшла межі бідності та зубожіння.

13. Захист прав дітей під час війни – це складне моральне та психологічне питання, втім воно є не менш важливим та складним на

законодавчому рівні. Саме тому, щоб належним чином захистити права цієї вразливої категорії громадян, необхідно: по-перше, розширювати міжнародну співпрацю України з іншими державами Світу, робити все можливе для відновлення психологічного та морального стану дітей; по-друге, вбачається доцільним збільшити фінансування вказаної сфери, і хоча в умовах воєнного стану це складно, ми повинні усвідомлювати, що діти – це майбутнє держави; по-третє, важливим є політичний аспект, який в тому числі передбачає тиск на ворога для того, щоб повернути українських дітей у сім'ї.

14. Слід звернути увагу на внесену низку змін до Кримінального процесуального кодексу України. Серед багатьох нововведень окремо необхідно виокремити передачу певних функцій, які раніше здійснював виключно слідчий суддя до сфери повноважень органів досудового розслідування та прокурора, що послабляє на період воєнного стану судовий контроль за досудовим розслідуванням. Зокрема, під час дії надзвичайного або воєнного стану на території України тимчасовий доступ до речей і документів, визначених у пунктах 2, 5, 7, 8 частини першої статті 162 цього Кодексу, здійснюється на підставі постанови прокурора, погодженої з керівником прокуратури (Закон України від 15 березня 2022 року № 2137-IX). Отже, на даний момент законодавцем ухвалено ряд законів та унормовано діяльність судів під час дії воєнного стану, Головою Верховного Суду, Радою суддів України та Державною судовою адміністрацією вживаються заходи з метою забезпечення доступу громадян до правосуддя.

Організаційний комітет міжнародного науково-практичного онлайн-семінару